

RAN-2108060103066006

M.Com-II (Sem. III) Examination March - 2026 Financial & Mangement Accountancy - IX

Time: 2 Hours]

[Total Marks: 50

સૂચના : / Instructions (1) ઉપરોક્ત દર્શાવેલ વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી. Fill up strictly the above details on your answer book. (2) તમામ જરૂરી ગણતરી જવાબના ભાગરૂપે દર્શાવો. Show the necessary calculation as a part of your answer.	Seat No.: Student's Signature
--	---

પ્ર. 1 માંચા પ્રમાણે ઉત્તર આપો (કોઈ પણ બે) (10)

A. નીચેની વિગતો પરથી પ્રક્રિયા ખાતું બનાવો અને પૂર્ણ એકમોની એકમદીઠ પડતર શોધો:

દાખલ કરેલ એકમો	14,000 એકમો
દાખલ કરેલ એકમોની પડતર	રૂ. 1,66,950
ઉત્પાદન	10,000 એકમો
સામાન્ય બગાડ	દાખલ કરેલ એકમના 10%
કુલ બગાડ	1750 એકમો
આખરનો સ્ટોક	2250 એકમો (70% પૂર્ણ)

B. નીચે આપેલ માહિતી પરથી પ્રક્રિયા-II ખાતું તૈયાર કરો:

- પ્રક્રિયા-I ખાતેથી પ્રક્રિયા-II ખાતે લાવેલ ઉત્પાદન:
કુલ - રૂ. 8,75,000 અને નફો - રૂ. 1,75,000
- શરૂઆતનો સ્ટોક નથી.
- માલસામાન, મજૂરી અને પ્રત્યક્ષ ખર્ચાનું પ્રમાણ 2:2:1નું છે.
- કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ પ્રાથમિક પડતરના 10% છે.
- આખર સ્ટોક રૂ. 1,34,750, જેનું મૂલ્યાંકન પ્રાથમિક પડતરે કરવામાં આવે છે.
- પ્રક્રિયા-II નો દેખીતો નફો - રૂ. 4,04,250
- પ્રક્રિયા-II ખાતેથી પ્રક્રિયા-III ખાતે એકમો ફેરબદલી કરતા નફાનો દર: ફેરબદલી કિંમત પર 25%

s મૂલ્ય સાંકળ વિશ્લેષણનું મહત્વ સમજાવો.

પ્ર. 2 ક્રિદ્ય લિ. ના કારખાનાની માહિતી નીચે મુજબ છે: (14)

- ચાલુ કામનો શરૂનો સ્ટોક: 4500 એકમો, જેની કુલ પડતર રૂ. 50,000 છે.
પૂર્ણતાની કક્ષા:
પ્રત્યક્ષ માલસામાન - 100%, પ્રત્યક્ષ મજૂરી - 40%, પરોક્ષ ખર્ચા - 50%
- પ્રક્રિયા-I ખાતેથી લાવ્યા: 18,000 એકમો, જેની કુલ પડતર રૂ. 3,28,500 છે.
- સામાન્ય બગાડના એકમો: 2100 જેની એકમદીઠ ઉપજ રૂ. 5 છે.

- 4) પ્રક્રિયા-2ની માલિતી: રૂ.
 પ્રત્યક્ષ માલસામાન 2,25,000
 પ્રત્યક્ષ મજૂરી 1,74,000
 પરોક્ષ ખર્ચ 84,750
- 5) ભંગારમાં કાઢી નાખેલ એકમો: 3000
- 6) પ્રક્રિયા-3 ખાતે લઈ ગયેલ એકમો: 18,000
- 7) ચાલુ કામનો આખર સ્ટોક: 1500 એકમો
- પૂર્ણતાની કક્ષા:
 પ્રત્યક્ષ માલસામાન - 40%, પ્રત્યક્ષ મજૂરી - 20%, પરોક્ષ ખર્ચ - 20%
- ઉપરોક્ત માલિતી પરથી તૈયાર કરો:
- 1) પૂર્ણ એકમોનું પત્રક - ફીફો પદ્ધતિ
 - 2) એકમદીઠ પડતર પત્રક
 - 3) મૂલ્યાંકન પત્રક
 - 4) પ્રક્રિયા - 2નું ખાતું

અથવા

- પ્ર. 2 શ્રી મુકેશ લિમિટેડ એક વસ્તુનું ઉત્પાદન કરે છે, જે તૈયાર થતાં પહેલા ત્રણ પ્રક્રિયામાંથી પસાર થાય છે અને ત્યારબાદ તેને તૈયાર માલના સ્ટોક ખાતે લઈ જવામાં આવે છે: ઓગસ્ટ 2025ના મહિનાની માલિતી નીચે મુજબ છે: (14)

વિગત	પ્રક્રિયા-I	પ્રક્રિયા-II	પ્રક્રિયા-III	તૈયાર માલ
શરૂઆતનો સ્ટોક (રૂ.)	નથી	15,000	45,000	78,000
પ્રત્યક્ષ માલસામાન (રૂ.)	1,20,000	1,50,000	90,000	-
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (રૂ.)	90,000	60,000	60,000	-
પ્રત્યક્ષ ખર્ચ (રૂ.)	15,000	15,000	30,000	-
કારખાના પરોક્ષખર્ચ (પ્રાથમિક પડતરને આધારે ટકાવારી)	20%	25%	12%	-
આખર સ્ટોક (રૂ.)	નથી	75,000	1,26,000	1,27,200
આંતરપ્રક્રિયા નફાનો દર (ફેરબદલી કિંમત પર)	25%	20%	25%	-
શરૂઆત સ્ટોક પર આંતર પ્રક્રિયા નફો	-	3,000	6,300	28,500

દરેક પ્રક્રિયાના સ્ટોકનું કારખાના પડતરે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે અને તૈયાર માલના સ્ટોકને પ્રક્રિયા-3 માંથી મળે તે જ કિંમતે આંકવામાં આવે છે. મહિના દરમિયાન વેચાણ રૂ 18,00,000 થયું હતું.

તૈયાર કરો:

1. દરેક પ્રક્રિયાના ખાતા
2. તૈયાર માલના સ્ટોકનું ખાતું
3. ખરેખર મળેલ નફાનું પત્રક
4. પાકા સરવૈયાના હેતુ માટે સ્ટોકનું મૂલ્યાંકન

પ્ર. 3

શ્રીરામ લિ. બે પ્રકારના યંત્ર ભાગો A અને B બનાવે છે. પ્રત્યક્ષ મજૂર કલાકોના આધારે પરોક્ષ ખર્ચાની વસૂલાત કરવામાં આવે છે. પ્રત્યક્ષ મજૂર કલાક દર રૂ. 62 છે. માર્ચ, 2025ના મહિના દરમિયાનની કંપનીની વસ્તુ સંબંધિત માહિતી નીચે મુજબ છે.

(14)

વિગત	ભાગ-A	ભાગ-B
અંદાજિત ઉત્પાદન	4500 એકમો	5,625 એકમો
પ્રત્યક્ષ માલસામાન ખર્ચ (એ.દીઠ રૂ.)	300	450
પ્રત્યક્ષ મજૂરી ખર્ચ (એ.દીઠ)		
A (3 કલાક @ રૂ. 270 કલાક દીઠ)	રૂ. 810	-
B (4 કલાક @ રૂ. 270 કલાક દીઠ)	-	રૂ. 1080

શ્રીરામ લિ. ના પરોક્ષ ખર્ચમાં મુખ્ય ત્રણ પ્રવૃત્તિની ઓળખ થઈ છે :

- ઓર્ડર પ્રક્રિયા રૂ. 3,78,000
- મશીન પ્રક્રિયા રૂ. 15,75,000
- વસ્તુ ચકાસણી રૂ. (?)

આ પ્રવૃત્તિ સંબંધિત માહિતી નીચે મુજબ છે:

વિગત	પૂર્ણ થયેલ ઓર્ડર	મશીનના કામના કલાકો	ચકાસણીના કલાકો
A	630	41,400	7,900
B	450	48,600	20,000

શોધો:

1. પરોક્ષ ખર્ચની વસૂલાત માટે પ્રત્યક્ષ મજૂર કલાકો ધ્યાનમાં રાખીએ તો A અને B માટે એ.દીઠ પડતર શોધો.
2. પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિ મુજબ A અને B માટે એ.દીઠ પડતર શોધો.

અથવા

પ્ર. 3

બે વસ્તુ ‘અનુ’ અને ‘મનુ’ નું ઉત્પાદન કરતી એક કંપનીની કોઈ એક વર્ષની માહિતી નીચે મુજબ છે. (14)

પરોક્ષ ખર્ચનો યાંત્રિક કલાક દર રૂ. 8 છે.

વસ્તુ	એ.દીઠ યંત્ર કલાકો	કુલ ઉત્પાદનનાં યંત્ર કલાકો	કુલ ખરીદ ઓર્ડરની સંખ્યા	કુલ ગોઠવણીની સંખ્યા	એ.દીઠ પ્રત્યક્ષ મા.સા.(રૂ.)	એ.દીઠ પ્રત્યક્ષ મજૂરી (રૂ.)
A	7	1,22,500	560	70	6	4
B	3.5	7,35,000	440	154	3	2

પરોક્ષ ખર્ચમાં મુખ્ય ત્રણ પ્રવૃત્તિની ઓળખ થઈ છે.

ઉત્પાદન સંબંધિત પ્રવૃત્તિની પડતર રૂ. 17,15,000

ગોઠવણી સંબંધિત પ્રવૃત્તિની પડતર રૂ. (?)

ખરીદી સંબંધિત પ્રવૃત્તિની પડતર રૂ. 22,77,800

તમારે બંને વસ્તુ માટે કુલ તથા એ.દીઠ પડતર શોધવાની છે :

- i. પરોક્ષ ખર્ચની પ્રણાલિકાગત પદ્ધતિ મૂજબ
- ii. પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિના આધારે

પ્ર. 4

ટૂંકનોંધ લખો. (કોઈ પણ બે)

(12)

1. મૂલ્ય સાંકળ વિશ્લેષણનાં પગલાં
2. મૂલ્ય સાંકળ વિશ્લેષણમાં મૂલ્યમાં વૃદ્ધિ કરતી અને વૃદ્ધિ ન કરતી પ્રવૃત્તિઓ
3. બજાર કાર્યક્ષમતાનાં સ્વરૂપો
4. ઈક્વિટીનું મુલ્યાંકન

ENGLISH VERSION

Q. 1 Do as directed (any two) (10)

- A.** From the following information prepare process account and find out cost per equivalent unit:

Units Introduced	14,000 units
Cost of Input	Rs. 1,66,950
Production	10,000 units
Normal loss	10% of unit introduced
Total loss	1750 units
Closing stock	2250 units (70% completed)

- B.** From the following information prepare Process-II Account:

1. Production transferred from Process-I to Process-II:
Total - Rs. 8,75,000 and profit - Rs. 1,75,000
2. There is no opening stock.
3. Ratio between materials, labour and direct expenses is 2:2:1.
4. Factory overheads are 10% of prime cost.
5. Closing stock - Rs. 1,34,750 which is valued at prime cost
6. Apparent profit of Process-II - Rs. 4,04,250
7. Rate of profit while transferring units from process-II to process-III: 25% on transfer price.

- C.** Explain Importance of Value Chain Analysis.

Q. 2 The information obtained from the factory of Kriday Ltd. is given below: (14)

- [1] Opening stock of work-in-progress: 4500 units, its cost is Rs. 50,000
Degree of completion:

Direct Materials-100%, Direct wages-40%, Overheads - 50%

- [2] Transfer from Process-1: 18,000 units, its total cost is Rs. 3,28,500,

- [3] Units of normal loss: 2100, its scrap value realises Rs. 5 per unit

- [4] Information regarding process-2 Rs.

Direct Materials 2,25,000

Direct Wages 1,74,000

Overheads 84,750

- [5] Units scrapped: 3000

- [6] Units transferred to Process-3: 18,000

- [7] Closing stock of work-in-progress: 1500 units

Degree of completion:

Direct Materials-40%, Direct Wages-20%, Overheads-20%

From the above information, prepare:

- [1] Statement of equivalent units - FIFO Method
- [2] Statement showing cost per unit
- [3] Statement of valuation.
- [4] Process-2 Account

OR

- Q. 2** Shri Mukesh Ltd. produce one product which passes through three before processes transferred to finished stock account. Following information is available for the month of August, 2025: **(14)**

Particulars	Process-1	Process-2	Process-3	Finished stock
Opening stock (Rs)	Nil	15,000	45,000	78,000
Direct Materials (Rs)	1,20,000	1,50,000	90,000	—
Direct labour (Rs)	90,000	60,000	60,000	—
Direct expenses (Rs)	15,000	15,000	30,000	—
Factory overheads (on the basis of percentage of prime cost)	20%	25%	12%	—
Closing stock (Rs)	Nil	75,000	1,26,000	1,27,200
Rate of Inter-process profit (On transfer price)	25%	20%	25%	—
Inter-process profit in opening stock	-	3000	6300	28,500

Stock in process are valued at factory cost and finished stock is valued at a price at which it is received from process-3. Sales during month amounted to Rs. 18,00,000. Prepare:

1. Each process account
2. Finished goods stock account
3. Statement showing actual profit received
4. Stock valuation for Balance sheet purpose

- Q. 3** Shriram Ltd. manufactures two types of machinery part A and B. Company absorbs overheads on the basis of direct labour hours. The direct labor hourly rate is Rs. 62. The information for the month of March-2025 about Company's products is as follows: **(14)**

Particulars	Part-A	Part-B
Budgeted production volume	4,500 units	5,625 units
Direct Material cost (Rs. p.u.)	300	450
Direct Labour cost (p.u.)		
A (3 hours @ Rs.270 p.h.)	Rs. 810	—
B (4 hours @ Rs.270 p.h.)	—	Rs. 1080

ABC Ltd.'s overheads can be identified with three major activities:

Order processing	Rs. 3,78,000
Machine processing	Rs. 15,75,000
Product inspection	Rs. (?)

The data relevant to these activities is as follows:

Product	Order processed	Machine hours worked	Inspection hours
A	630	41,400	7,900
B	450	48,600	20,000

Required:

1. Compute the unit manufacturing cost of Part A and B, assuming use of direct labour hours to absorb overheads to production.
2. Compute the unit manufacturing cost of Part A and B, assuming use of Activity Based Costing.

OR

- Q. 3** A company manufacturing two product 'Anu' and 'Manu' furnishes the following data for a year. The machine hour rate of overheads is Rs. 8. (14)

Product	Per unit Machine Hours	Machine Hours for Total Production	Total number of purchase order	Total number of setup	Direct Material (per unit Rs.)	Direct Labour (per unit Rs.)
A	7	1,22,500	560	70	6	4
B	3.5	7,35,000	440	154	3	2

Overheads can be identified with three major activities :

Volume related activity costs Rs. 17,15,000

Setup related costs Rs. (?)

Purchase related costs Rs. 22,77,800

You are required to calculate the total as well as per unit cost of each Product based on:

- i. Traditional method of charging overheads
- ii. Activity Based Costing method

- Q. 4** Write short notes on (any two) (12)

1. Steps in Value chain analysis
2. Value added and Non-value added activities in Value Chain Analysis
3. Forms of market efficiency
4. Valuation of Equity